

REDACTIA

Arad, Deal Ferenz-utca Nr. 20

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 „
pe 1/4 an 5 „
pe o lună 2 „
N-ri de Duminică pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Ferenz-utca Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 h. de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 500.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

TRIBUNA

Cătră alegătorii români și slovaci din cercul Nădlac.

Deputatul cercului Nădlac, Kristóffy József, este numit comite suprem la Sătmar. Cercul devine așadar vacant și alegerea noului deputat se va face încurînd.

E timpul așadar, ca alegătorii cercului să-și dea samă de aspirațiunile lor politice și să-și afle candidatul, care să intruzeze aceste aspirațiuni.

Nu vor fi toți alegătorii de un gând, nu toți vor avea aceleași dorinți. Este prin urmare lucru firesc, că vor fi mai mulți candidați.

Acei alegători, cari sunt de părere, că actualul guvern face destul pentru fericirea și mulțumirea lor, aceia vor nisui să aleagă un *deputat guvernamental*, ear' alegătorii, cari doresc ruperea desăvîrșită a țării noastre de cătră împărăția Austriei și doresc totodată, ca armata Ungariei să fie exclusiv armată maghiară, aceia vor încerca alegerea unui *deputat kossuthist*.

Vorba e acum, că oare alegătorii români și slovaci din cercul Nădlacului cred ei că actualul guvern al țării vrea fericirea și mulțumirea lor? Intemeterea statului național-maghiar, care va să zică contopirea tuturor popoarelor nemaghiare în poporul maghiar, ceea-ce este ținta guvernului actual, precum a fost ținta tuturor guvernelor țării dela 1867 încoaci, această țintă nefastă este oare spre mulțumirea alegătorilor români și slovaci din cercul Nădlacului?

După o vorbire șireată, spusă pentru a orbi pe cei dela Viena, primul-ministru contele Tisza István a declarat, că nu este mulțumit cu cât au învățat până acum ungurește copilașii naționalităților nemaghiare din țară, ci dînsul cu o rigoare mai mare, ca cea a arhiepiscopului Wlassics, va nisui, ca în școalele naționalităților să se învețe ungurește.

Este acesta oare lucru înțelept? Și cu dreptate este, ca copilașii nostri să fie chinuți ore întregi în fiecare zi cu învățarea unei limbi străine și să neglige astfel învățatura lucrurilor folositoare?

Ori respectează oare contele Tisza István legea despre egala îndreptățire a naționalităților? Se pretinde în legea aceasta, ca mai vîrtos de comiți-supremi guvernul să numească în comitatele, locuite de popoare nemaghiare, bărbați din sînul acestora. O gramadă de fișpani a numit Tisza, de când e la putere. Este între ei oare măcar unul român ori slovac?

E așadar mai presus de ori-ce îndoială, că guvernul actual nu respectează drepturile cetățenilor nemaghiari din patrie. *E mai presus de ori-ce îndoială, că alegătorii români și slovaci nu pot sprigini chiar cu voturile lor o politică care are de țintă nimicirea lor etnică.*

Nu pot să fie Românii și Slovacii nici kossuthiști, căci nu pot ei voi, ca armata țării să fie armată exclusiv maghiară și să se facă din ea mijlocul cel mai puternic pentru maghiarisarea popoarelor țării.

Românii și Slovacii doresc egala îndreptățire a tuturor cetățenilor țării în toate privințele, în limbă, în cultură, în toate. Ei

doresc, ca armata țării să rămână așa cum este ea astă-zi, a tuturor popoarelor din patrie, unde nu este rassă domnitoare, ci unde toți se simțesc egal îndreptății.

Românii și Slovacii doresc ușorarea greutăților mari, cari apasă cu deosebire asupra celor săraci. Ei doresc, ca Statul, din dările lor, să le ajute școalele lor și bisericile lor după dreplate, dar nu astfel, ca în schimb pentru acest ajutor, ce li-se cuvine după lege și drept, să ceară jertfirea sufletelor și maghiarisarea.

Românii și Slovacii doresc, ca guvernul și parlamentul țării, în loc de a se ocupa mereu cu pretensiuni naționale pe sama răssei maghiare, să îngrijească de bunăstarea culturală și materială a cetățenilor, să introducă în mijlocul lor o administrațiune cinstită, justiție dreaptă și curată.

Românii și Slovacii își au dorințele lor proprii, aspirațiunile lor politice, cari sunt combătute atât de partidul guvernamental, cât și de partidul kossuthist. *Nu pot fi așadar, Românii și Slovacii, nici guvernamentali, nici kossuthiști.*

Ci alegătorii români și slovaci din cercul Nădlacului trebuie să și afle candidatul lor propriu, care să intruzeze convingerile și aspirațiunile lor politice, dorințele lor. Acesta este un lucru atât de firesc, în cât nu are lipsă de motivare. Aceasta o cere dela alegătorii români și slovaci *cinstea politică*, aceasta o pretinde dela ei *interesul lor propriu*.

Alegătorii români și slovaci din cercul Nădlacului n'au să cumpenească împrejurarea că ei sunt în minoritate. Alegerile parlamentare trebuie să fie expresiunea opiniunii ce-

RECENSIUNI.

România este țeara — discursurilor. Nicăiri, relativ, nu credem să se vorbească atâta. Pentru-că nici nu este țeară unde să fie mai nemărginită libertatea cuvîntului. Viitorii cetățeni de frunte se deprind cu vorbirea deja prin licee, ear când ajung la universitate, sunt oratori în toată puterea cuvîntului.

De aceea România și are oratori mulți. Indesebî între advocați. Aceștia și dau apoi cel mai mare contingent — parlamentului.

Ear d'o vreme încoaci bărbații politiei de profesiune advocați au început să scoată în volum discursurile ce au rostit parte în parlament, parte în adunările politice ori pe la diferite prilejuri festive. Astfel mai anul trecut și-a scos în volum discursurile dl T. Maioreșcu, dl Take Ionescu, ear acum primim la redacție *discursurile politice* rostite, în intervalul dela 1866—1891, de dl *Constantin Boierescu*.

Este un volum de 607 pagini, format mare, în editura *Librăria Sococ*, București. Costă 4 lei. Hartie bună, velină, tipar curat, cum este de regulă ori-ce carte apărută în acest mare stabiliment de arte grafice.

Cât despre cuprinsul volumului, este destul să știm, că dl C. Boierescu ocupă loc nu numai între cei mai distinși advocați și jurisconșul țării României, dar a jucat și însemnat rol politic — pentru a ne da seamă de importanța acestor discursuri politice.

Făcînd parte din generația care a creat România modernă de azi, bine înțeles, vorbirile dlui Boierescu au fost pronunțate tot la ocazii când — așa zicînd — se plămăia câte o parte din marele complex al regatului României. D-sa joacă rol de frunte și-l vedem intervenind îndeosebi în chestii juridice ce s'au desbătut în cele două corpuri legislative române. Nu este — dela 1866 și până la 1891 — proiect de lege ori vre-un incident ridicat în Cameră ori în Senat, fără ca dl Boierescu să nu-și fi spus cuvîntul asupra lui și adesea să nu determine chiar — rezolvarea chestiei.

Ear cum în acest interval s'au dat și lupte violente între partide, îl vedem pe dl C. Boierescu și în mijlocul acestor lupte: vorbind la întruniri electorale, la procese de caracter politic. A desvoltat o agilitate mai mare îndeosebi în cei din urmă trei ani de guvernare liberală dela 1885—88, combătînd regimul marelui patriot Ioan C. Brătianu. Dl Boierescu face adică parte din partidul conservator și discursurile sale sunt așa zicînd o parte din însăși vieța acestui partid.

Caracteristica acestor vorbiri este cumpînăla: d-sa nu vorbește adică nici odată cu violență, ci ca un academician; își alege expresiile și peste tot, face parte din oratoriul nu porniți la luptă să agite, ci care se adresează priceperii și caută să convingă printr'o logică implacabilă.

Advocații nostri îndeosebi și toți câți se ocupă cu politica, ar ceti cu folos aceste discursuri.

De sfințele sîrbători tinerii grupați în jural revistei literare „*Luceafărul*” au făcut un frumos

dar iubitorilor de bună lectură: au scos un număr, întâiul din din anul III, care și ca execuție tehnică și în ce privește cuprinsul, insernează un pas înainte în mișcarea noastră literară. Nu e un singur articol (fie prosă, fie că e vorba de poezii) în acest număr, care să nu poată sta cu cinste în ori-ce revistă literară de valoare.

Găsim adică în „*Luceafărul*” articoli de scriitori consumați ca V. Goldiș și N. Iorga; și-au dat aici întâlnire dr. Sextil Pușcariu, Z. Bărsan și St. O. Iosif, fruntași între literații mai tineri ai nostri; inregistrez apoi cu plăcere contribuțiile celor și mai tineri: Octavian Goga, Simin, George Stoica, H. P. Petrescu și V. Bontescu. Seriu toți nu numai cu sentiment și pricepere, dar și într'o limbă românească frumoasă, curată; o dovadă aceasta despre studiile serioase ce au făcut, și în același timp o garanție, că societatea noastră românească în viitor se va purifica mult — pe teren literar — în urma activității acestor tineri apostoli.

Mai scrie, în acest organ, domnul Dr. Iosif Popovici (Lugoji), care deși tânăr, dar este un adevărat învățat.

E vorba numai ca acum și societatea noastră cultă să-și facă datoria: să sprijinească munca valoroșilor tineri, să aboneze „*Luceafărul*”. Pentru-că scopul pe deplin se ajunge nu numai când o revistă se scie bine, ci când e citită de toți cei pentru-cari se depune muncă și se pres-tează atâta jertfă.

Leandru.

tătenilor și alegătorii români și slovaci la acestea alegeți asemenea trebuie să-și manifeste *opiniunea lor* asupra situațiunii politice a țării. Vor fi puțini ei în cercul Nădlacului, sunt mulți frați de ai lor însă în alte cercuri, dar acești mulți din alte cercuri dimpreună cu cei din Nădlac sunt și mai mulți.

Chiar numai douăzeci de voturi nemaghiare să fie într'un cerc electoral, acestea voturi trebuiesc date candidatului, care reprezintă aspirațiunile politice ale naționalităților nemaghiare din patrie. Căci acestea voturi semnaleză înaintea factorilor decisivi trebuințele adevărate ale țării, de care trebuie să se țină cont la guvernarea ei.

În preajma alegerii, ce le stă înaintea, alegătorii români și slovaci din cercul Nădlacului să se înțeleagă frățeste, să-și pună candidatul lor propriu, Român ori Slovac, e indiferent, cum se vor putea înțelege, și voturile lor la alegere să le dea pentru candidatul lor. Acest candidat să explice alegătorilor calea, care poate mântui pe popoarele nemaghiare din patrie.

Alegătorii români și slovaci să-și facă datoria în liniște, fără agitație, cu demnitate, dar' cu hotărârea sfântă a bărbatului, care e convins, că ceea-ce face, o face din cea mai înaltă datorie morală. Și fractus illabitor arbio, impavidum ferient ruinae.

Fără bani, fără băuturi, căci cine vrea să-și vîndă sufletul pentru un blid de linte? Alegătorii români și slovaci nu luptă pentru izbânda de astăzi, ci pregătesc victoria viitorului mai depărtat. Ei trebuie să ofere exemplul cetățeanului care își face datoria cetățenească din convingeri curate, nu pentru arginții lui Iuda.

Numai astfel lucrând vom putea a ne mântui de nefericirile multe, ce au dat peste noi. Dacă noi înșine nu voim a ne arăta vrednici de soartea mai bună prin lucrările noastre, cine va sări să ne ferească?

Nu vom învinge astăzi, nu vom învinge mâine, dar vom învinge poimăne, căci dreptatea în urma urmelor trebuie să învingă. *Nici odată însă nu a fost în lumea aceasta învingere jără luptă.*

Alegătorii români și slovaci din cercul Nădlacului să-și facă cea mai înaltă datorie către patrie și neam, exprimându-și cu ocazia alegerii apropiate aspirațiunile lor politice prin candidatul lor propriu.

Așa să le ajute Dumnezeu.

riva socialiștilor, așa se vede, cred și foile unghurești că a sosit vremea să se ia măsuri. „*Házánk*“ dela 19 Iannarie scrie adică un articol, în care spune că într'o comundă din comitatul Aradului niște pârlăști de ovrei socialiști au căutat să prostescă poporul lesne crezător că în curînd se vor împărți printre oameni arme; vor avea și putea atunci cu ce să omoare... domniile ale căror avert să le împartă apoi...

Ear la Ötvenes, tot în comitatul Aradului, unde marele proprietar Zselénszky vroia să le dea fărâșilor (unguri) de lucru pentru iarnă, învățându-i să împletească din nulele tot felul de lucruri, aceștia n'au mai vrut să lucreze, spunînd că și așa... domniile se folosesc mai mult de munca lor. Așa i-au învățat căpeteniile socialiste.

Ear azi am aflat și noi, că prin părțile Sieriei și pe valea Murășului trași — împinși dela Budapesta au prostit poporul spunînd că cine se înscrie socialist, uu va trebui să plătească dare nici să facă miliție.

Eată de ce suntem și noi de părerea ziarului „*Házánk*“ și cerem ca să fie puși odată la locul lor — în fiere și trimiși îndărăt la Budapesta — acești păcătoși cari își bat joc și de socialism și de oameni.

Jidani își strâng rîndurile.
Nu e popor pe lume, care să țină la neamul lui mai tare de cum țin Jidani. În felul acesta au ajuns tari și mari în toate părțile lumii. „*Alkotmány*“ dela 19 c. arată cum Ovreimea a pus stăpînire mai ales pe Budapesta, unde au alcătuit așa zise tovarășii democrați. Au și ajuns astfel de au al's mai mulți deputați ovrei în capitală. Ca să ne facem ideie de spiritul de jertfă al Ovreilor, e destul să știm, că într'o singură săptămână, acum la începutul lui Ianuarie, la tovarășia ovreiască „*Chebra Kadischa*“ s'au înscris 1720, ear în parochia din Budapesta 1200, dînd numai aceștia 200.000 coroane pe fiecare an.

Românii ar putea învăța și ei cel puțin atîta dela Ovrei: să se iubească unii pe alții și să jertfească bucurios pentru biserica și neamul lor.

Serata de Sylvestru în Viena.

După-cum anunșasem, — la 13 l. c. seara s'a aranjat de către societatea „*România Jună*“ în Kur-salonul din Stadtpark o frumoasă și imposantă serată românească împreună cu concert și dans.

De mult nu s'a mai afirmat elementul românesc din Viena într'un mod așa de măreț, așa de elegant, ca în rîndul acesta.

Erau de față cele mai cu vază persoane din colonia română, în frunte cu dl Emil F. Ghika, ministrul plenipotențiar al României și atașatul militar român Major Exarcu.

Străinii asemenea erau reprezentați, între cari în primul rînd amintesc pe frații italieni în frunte cu Dr. Galatti, secretarul legățiunii italiene, apoi mulți germani, armeni... până chiar și exotica apariție a simpaticei coade chinezești, purtate de dl *Sü-Sa-cing-cang* din Peking — atașatul legățiunii.

Cum la orele 8 seara începea publicul să se adune... trăsuri după trăsuri... familie după familie — și harnicul comitet al „*României June*“ împodobit în neevitabilul frack și vestă albă cu câte o doamnă sau d-șoară la brați, înălțat în suflet, mândru de rolul ce-l are... în scurt timp umplu sala mare și pompos iluminată cu o societate elegantă, care prin frumoase numere de oficeri austriaci și din România — strălucia în splendoare.

Concertul l'abia la orele 10 s'a început, avînd următorul program:

1. a) Bach-Pauer; b) N. Dinicu: Etude Fis-Dur, executate la piano de N. Dinicu
2. J. Scarlatescu: a) Avenarius: „Wandert Ihr Wolken“; b) Gisa Tacchi: „Einsamkeit“; Cîntate de dl M. Ulanowsky; c) Hamerling: „Ein Lied“; d) N. N. M.: „Plingstlied“
3. 1) J. Scarlatescu: a) „Was Will Die Einsame Thräne“ (Heino) b) Ein Lied (Hamerling). 2) Goldmark: „Die Quelle“; Candate De Dra. Editt Richter.
4. J. Scarlatescu: Arie din suita în fa, executată la violină dl A. De Nemes.
5. A. W. Mozart: Sinfonia în G-Moll (Partea I. Erster Satz) executată la piano de dra A. Vizanti și dl J. Scarlatescu.
6. a) J. Scarlatescu: Suită populară românească. a) Mendelssohn: concert în E-moll (Partea I. Erster Satz) executată la violină de dl A. De Nemes.
7. E. Grieg: Suită pe Er-Gynt (Partea I. Erstes Satz), executată la piano de domniile N. Dinicu și J. Scarlatescu. Piano dela dl Bösendorfer.

Cu durere însă a luat publicul la cunoștință faptul, că două puteri artistice anunțate în programă din cauze neprevăzute au fost împiedecate să se reproducă. Înțeleg pe dl Dinicu și d-șoara Ninon Stanescu. Aici fie zis — ne nutrim cu speranța, că la o altă ocaziune ni se va da fericirea să-i auzim.

Sufletul concertului a fost bine apreciatul și înflăcăratul frate din România dl I. Scarlatescu. Dînsul și-a luat sarcina de a lupta din puteri la alcătuirea programei. Și e greu... căci știm prea bine ce înseamnă a avea daraveri cu puteri artistice... Ba că sala n'are rezonanță... ba că sum răgușită... că mă simțesc cuprins de indispozițiune... ba, că nu-mi place haina etc... cu un cuvînt numai din aceste puține împrejurări putem să ne facem o idee, ce înseamnă a aranja un concert.

Cu toate acestea dl Scarlatescu și-a achitat rolul cu mare dragoste românească.

Ce privește talentul artistic al dlui Scarlatescu, nu mă simțesc competent a-l judeca... deși publicul, mai ales germanii musicali... a conglăuit în părerea, că dl Scarlatescu e artist în toată puterea cuvîntului. Știm prea bine, că dînsul e un foarte priceput compositor... și cu drept cuvînt ne putem mândri, că și poporul român prezintă lumii în direcția musicală puteri de gravitate. Să dea bunul Dumnezeu, ca tînărul nostru artist să-și ajungă ținta dorită, secundat fiind de sprijinul poporului român și de munca fără întrerupere.

Violinistul A. Nemes de Alamor... asemenea ne face mândrie. E cam tinerel... dar eu vremea și mustețele cresc... crescînd și dibăcia cu pași repezi — căci într'adevăr a satisfăcut pe deplin pretențiunii publice din Viena.

D-șoara Vizanti, elevă a conservatorului din Viena — e o sorioară cu mult spirit din Basarabia și știe secretul artei pe piano.

Mai restează să amintesc două puteri străine: d-șoara Richter și dl Ulanowschi cari ne-au onorat cu concursul domniilor lor. Prima e o sopranistă excelentă — iar dl Ulanowschi ajunge să amintesc, că în urma școlii făcute este cântăreț de curte la curtea regală din România.

După concert a urmat dans. La orele 11 $\frac{1}{2}$, s'a incins Hora românească apoi a urmat valsul și ear valsul...

Cînd orologiul arată orele 12 — luminile electrice se sting — seară și în mijlocul sunetelor muzicii militare (Reg. 60) în aplause generale dl Mihai Popovici, harnicul și simpaticul președinte al „*României June*“ se urcă pe podium începînd un foarte frumos discurs, s'a avîntat în sferele înalte ale idealismului național și în figurile oratorice rostește, cum în orizontul românismului apare o pasăre mare: e idealul național, renașterea națională!

— „*România Jună*“ observînd sborul paserei și ține de datorință să urmeze direcțiunii ei. Salută oaspeții și strigă cu glas însuflețit: „*prosit anul 1904*“.

Discursul dlui M. Popovici a fost viu aplaudat, — ba chiar și străinii, cari nu pricepeau limba românească, considerînd tonul imposant al oratorului — vrînd nevrînd s'au dat în cursul însuflețirii generale...

Cu un cuvînt nici nu se putea un alt președinte mai nimerit tocmai în timpul regenerării societății „*România Jună*“.

De sigur în scurt vom auzi și de un bal cu adevărată eleganță românească în Viena.

După dl M. Popovici — a rostit pentru publicul străin în limba germană dl Dr. Șesan, absolvent al facultății teologice din Cernăuți și de presinte jurist de Viena.

Dînsul, deși proaspăt în colonia română — totuși întimpină cele mai sincere simpatii și ca atare a fost convins de succesul cel mai multămitor cu ovațiunea d-sale. Germanii au aplaudat cu însuflețire demonstrativă.

După aceste 2 discursuri a urmat o mică pauză... în care timp scriitorul acestor rînduri a îndrîsnit să-și rostească privirile în sala cea mare... Eată la o masă o sorioară din România — cu ochi negri, cu părul negru... și cu o statură ca din povești... Ce o să faci?

Dorul inimii te mîna înainte orbiș... până cînd te vezi aproape de aceea, ce-ți place.

Și ce mai gurii... ce sprîncene... ce buze!

Domnișoară!

„Astămpără-te frate“!

Da! Dragă sorioară... mă astămpăr.

Norocul meu, că m'am astămpărat... altcum uitam de datorință de a Vê raporta.

Cu un cuvînt pauza a trecut prea iute... și valsul, tot valsul și ear valsul...

S'a jucat Quadrilul aproape de cătră 100 de părechî.

Chiar și „*Cotillon*“ a fost — pentru care scop prevenitorul comitet a angajat un „*tanțmeister*“... și a cumpărat fel și fel de minunății. Au urmat vre-o trei-patru ture, care de care mai interesantă și mai cu haz...

Am avut o surprindere plăcută, adecă... musica militară întonează un marș românesc, ea părechile defilau care de care mai mîndru, ma frumos... pre cînd d-l președinte al societății en îngereasca domnișoară Stanescu Ninon le împărția gratuit — buchete de flori... la așa ceva străinii nu s'au așteptat... și vezi, totuși s'întimplat... dar, nu înzedar suntem români e

pretenție la dreptul de a fi ea element de cultură recunoscută.

Numai — eu — bietul raportor — într'un frack imprumutat, cu niște ghete de lack, rea pe modă . . . drindâniam la blăsteme, căci vizi bătători ai . . . picioare ai . . . și încă, ce picioare . . . să ne ierte Dumnezeu . . . mări, de gândești că în tu loc de ghete, porți două luntre și totuși te string. Astfel am rămas passiv . . . făcând critică asupra jucătorilor și jucătoarelor.

Colo o blondă . . . ici o brună, — ici o mitică plină de pirjolul tinereții, colo o statură mlădioasă se încovoie în sunetele melodiase ale ariilor. . . lei un tinăr sare ca un țap — colo altul joacă, altul de ț-i mai mare dragul. . . Ba veselie devenise așa de mare, încât chiar babele se asvirlă în valul jocului sburdalnic.

palpeta.

CĂTRE ABONENȚI.

Vestim pe abonenții noștri că acesta este cel din urmă număr ce li-se mai trimite celor cari n'au plătit pe anul acesta.

Li rugăm deci pe toți căți sunt în întârziere să grăbească a-și achita abonamentul pentru-ca astfel să putem și noi ține regula în expediarea foil.

Administrația „Tribunei“

Din comitatul Solnoc-Dobîca.

Lupta românilor.

Dej, 12 Ianuarie.

Ziua de 11 Ianuarie 1904 va rămânea zi memorabilă în analele comitatului nostru. Aceasta ziua are însemnătatea inaugurării unei renașteri naționale pentru românimea din părțile acestea ale Transilvaniei. În 11 l. c. a avut loc instalarea nou numitului comite suprem, a contelui Paul Bethlen. Clubul român municipal a făcut pregătirile necesare, pentru a se prezenta cu toată demnitatea cu ocazia congregației extraordinare conchemată abea cu 5 zile înainte de termin. Am luat decisiunea, ca oratorii din partea noastră să vorbească între orice împregiurări numai românește, pentru a valida în sine și noi dreptul sfânt al limbei noastre, garantat prin legea pozitivă.

Vorbirea de adio la adresa vechiului comite suprem avea să o țină în numele clubului român cunoscutul fruntaș național Dr. T. Mihali, ear vorbirea de bineventare la adresa noului comite suprem Dr. Alexandru de Vaida Voevod.

Membrii români ai congregației dinpreună cu numeroșii și distinși fruntași români din comitatul Bistrița-Năsăud veniți dinadins la instalarea vechiului lor comite-suprem în noua sa funcție, au mers corporativ la ședința congregației extraordinare.

Din Bistrița-Năsăud erau de față domnii Ciril Deac, vicarul Rodnei; Gherasim Domide, protopopul Bistriței; Dr. Ciuta, Dr. Linul, Dr. Scridon, Dr. Pahone, cât și numeroși fruntași sași.

Membrii români sunt foarte puțini în congregația comitatului Solnoc-Dobîca, deoarece afară de membrii viriliști pe basa censului în urma monstruoasei împărțiri a cercurilor electorale abea ne-a succes la ultimile alegeri să isbutim cu un număr foarte mic de candidați. Pe lângă aceasta împrejurare gerul cumplit i-a reținut pe mai mulți inși dintre frații noștri, cari locuesc la o distanță de 60, 80 și chiar peste 100 kilometri de Dej, să se prezinte la aceasta congregație importantă. Să trecem însă la descrierea congregației. Pela orele 10 sala spațioasă a casei comitatului era ticsită de lume. Ca focul prin păși s'a răspândit vestea despre temeritatea Valachilor, plănuită pentru validitatea dreptului limbei lor. Astfel se îmbulziră și mulți cetățeni maghiari din Dej, nememorii la aceasta congregație, ca să provoace scandal spurcând astfel solemnitatea instalării noului

comite și făcându-i ulterior cinstea, de a-și mânca prânzul. Scurt după 10 ore notarul comitatens Bándy, presidend în absența vice-comitetului, deschise ședința făcând propunerea, ca fostul comite suprem Zoltán Deésy să i se voteze mulțumita protocolară și să-i fie afișat portretul în sala festivă a casei comitatului.

Din partea maghiarilor nu era nici un singur orator prenotat la ordinei de zi. Dr. T. Mihali se ridică și primind cuvântul începe: Stimate d-le Președinte, Onorată Congregație! . . . mai departe nu a putut continua, căci sbierate din toate părțile „magyarul, magyarul“ înghitiră glasul oratorului.

Dl Mihali așteaptă și după-ce se domoliră izbucnirile furiei șoviniste, începu din nou să vorbească. Se repetase scenele de mai nainte, în ediție mai turbată. Presidentul Bándy făcu încercare, să domolească furia publicului maghiar, accentuând, că legea îi dă drept vorbitorului, să-și folosească limba maternă. „Ne provokáljon, menjen Oláhországba, magyarul, abczug“, etc. etc. din zeci de pepturi șoviniste fură ecoul la încercarea prudentă de calmare a protonotarului. Dl Mihali întorcându-se către public îi replică unguerește: Nu eu provoc, care mă folosesc de dreptul meu garantat prin legea votată de parlamentul ungar și sancționată de Majestatea Sa, ci acei domni provoacă, cari nu respectează dreptul meu legal.

Pe lângă șovinistii ultraști erau o mulțime de maghiari, cari recunoșteau pe față dreptul românilor de a se folosi de limba lor. Dintre magnații și dignitarii maghiari din comitat o mulțime de inși alergară la dl Dr. Mihali rugându-l să renunțe la cuvânt ori să vorbească unguerește. Acești bărbați recunoșteau fără rezervă că oratorul are dreptate, când se folosește de dreptul său, stăruiau însă, ca românii să amâne până la o ocașie „mai potrivită“ executarea decisiunii clubului român de a se folosi în viitor de limba română la desbaterile din congregație.

Domnul Mihali rămase însă neclintit pe lângă stăruința de a vorbi românește. Presidentul suspendă ședința, și o redeschise earăși după vre-o 20 minute. Se repetară din nou scenele de mai nainte. Toate încercările presidiale rămaseră zadarnice. După vre-o 20 minute din nou se suspendă ședința.

Trecu timp îndelungat până la redeschidere. În intervalul acesta corifeii maghiarimei din comitat alergară din nou la dl Mihali și la tovarășii săi români insistând cu fel de fel de mijloace și argumente retorice, ca să renunțe cu aceasta ocașie la validitatea dreptului limbei românești.

Dintre Români am văzut afară de dl T. Mihali angajați cu o mulțime de domni maghiari la discuții pe membrii români ai congregației domniți protopopi Vele, Herman și Puscariu, apoi pe domnii Barbul, Cherecheș, Micșa, Vajda Voevod, Șliam și a. Scene atât de interesante nu s'au petrecut nici când în congregația din com. Solnoc-Dobîca și multe dintre aproposurile ce au sburat dintr'o parte într'alta ar fi vrednice de a fi înregistrate.

În fine trecuse peste o oră dela începutul ședinței. Protonotarul deschizend din nou desbaterile declară că se ia dela ordinea zilei punctul prim!

Astfel fostul comite suprem Deésy a rămas pentru present fără mulțumită protocolară. Urmă la ordinea zilei instalarea noului comite suprem, care se făcu în chipul obișnuit.

Terminându-și noul comite suprem vorbirea de program, se ridică și cu o adiere de zimbet pe buze declară, că sunt mai mulți oratori insinuați pentru a-i face onoarea de a-l bineventa.

Fiind însă timpul foarte înaintat și avend d-sa să mai primească o mulțime de deputați, mulțumește oratorilor pentru buna-voință, și în credința că ei vor aprecia motivele, declară ședința congregației de închisă.

În acest mod pe cât de șiret pe atât de isteț și elegant a priceput noul comite să ne tae vorba, nouă românilor; am ris, căci în urma urmelor și noi am putut zice cu motul: „paguba fu cum fu, dar ne plăcu cum merse“.

La banchetul de instalare am participat și noi Români, dar toast nu a rostit nimeni în numele nostru, din diferite cauze. La recepție ambiți protopopi Pau bineventat românește

pe noul comite suprem, ear dînsul a răspuns în mod satisfăcător.

Faptul că intoleranța șovinistă a făcut imposibilă discuția în congregație și i-a silit pe șefii administrației să iele dela ordinea de zi o propunere, este pentru noi de-o-cam-dată un succes îndestolitor, ceea-ce funcționarea parlamentului o zădărnicește a zădărnicit și discuția normală în congregația comitatului nostru.

Vai de forța guvernului și a reprezentanților săi din comitate, dacă ei nu mai sunt capabili de a susține ordinea legală și a le câștiga legilor respectul necesar pentru funcționarea normală a vieții de stat!

Nu pot lăsa neamintit că scandalul înscenat de șovinistii a fost pregătit în adins, pentru a-i crea neplăceri și greutate noului nostru comite suprem, care este cumnat cu ministru președinte St. Tisza.

Oamenii baronului Bánffy fac și acum în Dej mari pregătiri, pentru a-și primi pe caraghiosul „Zsidó-bán“ cu solemnități mult mai lărmuitoare de cum au fost solemnitățile serioase și demne cu ocașia instalării contelui Paul Bethlen. Anume în 26 l. c. va veni la Dej Zsidó-bán-ul pentru a-și organiza partidul.

Partisanii lui Bánffy, cari au demonstrat în potriva limbei românești, au folosit aceasta demonstrație numai ca pretext pentru a putea corțesi în contra actualului guvern, încercând a ațita plebea în favorul lui Bánffy.

Căci mulțimea nu cunoaște legile și nu știe, că chiar și Bánffy a recunoscut dreptul garantat prin lege a românilor de a vorbi românește în congregație și a răsbit să țină în frâne pe șovinistii.

Pentru noi românii de sine se înțelege, rămâne irelevant atât faptul certelor între partidele maghiare cât și amânarea votării mulțamitei protocolare la adresa comitetului suprem Deésy. Pentru noi este și rămâne datorința supremă validitatea limbei noastre și strângerea rîndurilor noastre prea desorganizate în trecut din lipsă de conducere.

Sperăm, că entuziasmul care ne-a inspirat să luăm inițiativa consolidării forțelor românești și voința noastră de a ne valida în viitor și a inaugura astfel o renaștere a spiritului românesc în Solnoc-Dobîca, nu vor avea soarta unui foc de păfe ci vor fi urmate în viitor de fapte românești tot mai impunătoare. *Augur.*

Deputatul Veszelovszky înaintea tribunalului.

Nyitra, 20 Ianuarie.

Ați s'a început, înaintea unui public numeros, pertractarea procesului deputatului Veszelovszky, care i-se intentase pentru pretinsă agitație în vorbirea program finită la alegerea sa de deputat. Prezenți sunt din partea presei slovace Milan Hodja, reprezentantul ziarului „Slovenske Tydemnik“ și George Csajda, dela ziarul „N. Noviny“. Președintele tribunalului este Maróti Antal jude reg. de Curie. juri, volanți Tótfalussy și Lux, juri de tribunal. Acuza o reprezintă Kudovsky Géza, apărarea cunoscutul avocat din Senic, C. Faynor.

Acusatul ține un discurs splendid. Declară că nu se simte vinovat: în discursurile program n'a vorbit despre altceva decât despre curățenia alegerilor, introducerea dării progresive, despre introducerea limbii slovace în instrucțiunea elementară și în școlile medii și că va pretinde totdeauna executarea legii naționalității. Despre națiunea maghiară, despre rassă ori stat, n'a vorbit nici un cuvânt și auditorul l-a ascultat în deplină liniște. Despre despoiere și apăsare n'a vorbit. N'a folosit cuvântul împărat, ci majestatea sa cesaro-regească, și regele apostolic. Martorii — zice, au fasionat sub influența autosugestiunii încontra mea, umblând prin toate comunele. Firește patru învățatori de stat au mărturisit împotriva mea. În șirul ascultării marturilor, un învățator de stat ungar Vámos József, facionează agravator pentru acusat. Nu-și aduce aminte de toate pasagele din vorbire. După aceeaș se continuă ascultarea de martori. Mai sunt 21 martori de ascultat. Sentință probabil numai în săptămâna viitoare se va aduce.

Momente înălțătoare.

Dacă privim împrejurările între care se mișcă viața noastră național-culturală, vrând-nevrând trebuie să ne oprim la biserică și școală, la preoții și învățătorii noștri.

Preoții luminați și devotați, cu pietate și acurateță dimpreună cu învățătorii pătrunși de sânta lor chemare sunt garanța viitorului nostru. Dela ei, ca conducători firești ai bisericii și școlii, depinde ca biserică și școală „organe puternice pentru triumful binelui, al dreptului, al adevărului și în deosebi al românismului” să prospereze.

„Biserica și școala sunt altare sante, la care împărtășirea cu taina cuvântului schimbă pe omul întunecat în bărbatul luminei, pe omul pământului și al egoismului, în omul cerurilor și al devotamentului”.

Astfel cuvântăză frumosul mesajiu rostit de Locotenentul domnească în Constituanta dela 28 (10) April 1866, — prin care s'a deschis o viață nouă poporului din Muntenia și Moldova, când s'a creat România.

Constituanta Românilor gr. or. din Ungaria a fost congresul național bisericesc dela 28 Maiu, 1869 când M. Sa Augustul Împărat și Rege Francisc Iosif I, a sancționat Statutul Organic, legea fundamentală a bisericii ortodoxe române. Prin acest statut care este „coroana edificiului întreg bisericesc”, fie-care român gr. or. deveni „membru îndreptățit și activ în biserică” sa străbună: soarta bisericii, școlii și fundațiunii acestora s'a depus în mâinile noastre.

Drept-aceea, pe cât de mare trebuie să fie întristarea și durerea fiecărui român adevărat, când află, că confracții s'ortodoxi nici după trei decenii de viață bisericească constituțională nu sunt pătrunși de spiritul Statutului Organic și nu se nisuesc a se întări prin el alegându-și preoți și învățători, care să fie „lumina lumii și sarea pământului”, oameni la „nălțimea chemării lor, ci din contra se desbină și împărcheză între sine, ba chiar și părăsesc legea și biserică străbună, devenind astfel prada sectelor și curentelor otrăvitoare pentru corpul național: tot atât de înălțătoare sunt momentele, când credincioșii ortodoxi, grupați în jurul bisericii și școlii lor naționale, și aleg preoți și învățători pe cei mai vrednici și ai neamului lor.

Biserica ortodoxă română și școala confesională-națională sunt pentru noi două credințe de viață. Precum trupul fără suflet este mort; așa și biserică ortodoxă română fără școala confesională-națională, moartă este.

Marele Andrei zicea în casa magnaților cu ocaziunea înarticulării metropoliei române în legile țerei: „Pot eu să vorbesc și măi frumos decât odinioară sântul Ioan Gură de aur, ba însuși sântul Ioan Gură de aur poate vorbi, însă dacă ar vorbi unui popor, care nu-l pricepe, gura lui de aur rămâne fără efect”. Se înțelegem cuvintele providențialului bărbat, căci ele dovedesc strânsa legătură dintre biserică și școala națională!

Mă aflu în poziție de a descrie două momente înălțătoare petrecute în pătrariul ultim al anului expirat în Cebea, istorica comună din Zarand (azi apartinătoare comitatului Hunedoare).

Descriu aceste momente în speranța, că ele vor îndemna și pe alții să publice tot ce vor afla înălțător și măreț în viața noastră constituțională bisericească.

Înaintând cu trenul dela Arad spre Brad, deja din Baia de Criș zărim o biserică frumoasă predată destinațiunii sale la 8/20 Septembrie 1895 prin însuși fericitul arhiepiscop și mitropolit Miron. Lângă biserică se nălță stejarul secular numit „goronul lui Horea” sub ale cărui ramuri stufoase și doarme somnul de veci Avram Iancu, „regele munților”, eroul-martir dela 48/49, Sigismund Borlea, deputatul național dela 67/89, Teodor Pop, mecenatul gimnaziului din Brad etc. ale căror morminte sînt ne reamintesc, că totuși „este în viața omească și o parte dăinuitoare”.

Locuri sante menite a deveni al doilea Rai al românilor.

Locuitorii din Cebea par a fi o specie deosebită de oameni. Dacă cercetezi bășagurile de aur dela Ruda și jurul Bradului, ori cele de cărbuni de peatră din Cebea — Baia de Criș, ori cele de chiz dela Vața-Bosorobasa, pretutindeni dai de cebenii, care da că sciricești după na-

ționalul vînzătorilor de alimente (pește, slănină, icre, lăptari, crastaveți murați etc.), poame și verdeturi din piațele Bradului, Baiei de Criș, Halmagiului, Băitei, Abrudului și chiar Roșiei și Cămpenilor, care dai de cebenii și cebene.

Și totuși acest popor și-a îngrijit până bine de curind atât de înțelepțește de ogorul părintesc, încât a fost peste puțină ca în Cebea să-și câștige casă, ori moșie vre-un străin, fie ar fi fost el de ori-ce lege și nație; pe când cebenii și-au cumpărat ogoare prin toate comunele învecinate, tocmai ca odinioară coloniile eline, prin toate țările de pe litoralele Mării Mediterane.

Fiind cebenii oameni muncitori și întreprinzători e firească, ca fiecare să aiba cele de lipsă pentru traiul zilnic. Nici în privința culturală nu sunt cei din urmă, căci dela 1850 încoace în fie-care an află cebenii, care cercetează școale medii și superioare, avînd ei însiși o școală corespunzătoare Un Dr. N. Oncu din Arad, P. Tisu, avocat în Panciova, P. Ilies, inginer de stat în Constanța din România, A. Henescu, farmacist în București, N. Hențiu, notar în Seliște și numeroși preoți și învățători etc. la școala din Cebea și-au pus basa fericirii de mai târziu.

Școala din Cebea bine îngrijită și condusă a deșteptat în mulți dorul de carte, de lumină, de viață și putere. La ale ei examene dela S. Petru nu arare-ori aveai ocaziune a vedea asistînd pe un Dr. I. Hodoș, Frâncu, Secula etc. Pentru acești români, deși erau funcționari mari și ocupați cu multe și varii afaceri, totuși le prisosea timp, ca să se intereseze și de sporul, ce-l făcea tinerimea în cele culturale, și nici că le era rușine de școala română.

O! Zile mărețe! Când veți reapărea. Când vom vedea earăși pe fie-care român inteligent interesându-se de biserică, școala, limba sa maternă!?

Școala din Cebea era centrală pentru comunele: Cebea, Rîșca și Caraciu. Și-și împlinea datorința sa. Însă au sosit vremi, când comuna Rîșcă, sub diferite preteste, a fost despărțită de Cebea și silită să-și trimită copiii săi nu la școala din Cebea, unde se educă în dulcea lor limbă maternă, ci la școala din Baia de Criș, străină de limba și legea lor.

Sosit-a și colera din 1873, care a zecimat numărul cebenilor și rîșcanilor. Și totuși și copiii obligați la școală s'au sporit într'atât, în cât pe a. 1880 școala din Cebea devenise amenințată în existența sa, dacă pe lângă învățătorul de pîn'aci nu se va mai institui încă un al doilea învățător definitiv.

Deși necesitatea era statistică dovedită, căci numărul copiilor obligați trecea peste 120, totuși porunca autorităților administrative nu afla biserică în poziția de a putea asigura subsistența unui al doilea inv. def. salarizat conform legii. Zidirea bisericii slăise puterile materiale; ear preoții conducători erau slăbiți și îmbetrâniți, de par'că nu aveau tăria necesară pentru a putea însufleți poporul — dedat a se solvi chiar și învățătorul I din venitele comunei politice — la suportarea unui nou arunc anual cultural dela 600—1000 cor.

„Dar părintele îndurării,
Cel-ce totul cărmuește,
Care și-ncercări profunde
Totdeauna ne iubește.

N'a dat cauza școlară pradă dușmanilor. Cebenii inspirați de duhul buneii înțelegeri, înțelegînd, că un consorțiu, din care făceau parte și câți-va aradași — între ei adv. Péterffy Antal — are lipsă de niște ogoare de ale lor, ca să poată căuta și exploata cărbunii de peatră aflători la afunzime de circa 100 m. au pretins, ca pe lângă prețul stipulat prin contracte, ori declarațiuni, de câte 200 cor de fiecare jugher, să li-se dea pe seama bisericii pentru a-și putea sistemisa postul al II-lea de inv. suma de 12.000 cor.

Prin Martie 1901 s'a ținut pertractarea finală și consorțiul a depus la mîna reprezentanților bisericii suma de 12.000 cor. Aceasta în ziua următoare s'a depus la „Crișana” din Brad spre fructificare cu 5 $\frac{1}{2}$ % ceea-ce pe an face 660 cor. prin ce salarul învățătorului al II-lea s'a asigurat pe toate timpurile.

Deja în decursul anului 1901 s'a sistemizat postul al II-lea. Ca învățător s'a acuirat deși numai sufletul, tinerul preot ales tot în decursul aceluși an în Caraciu, care locuia în

Cebea lângă școală și care fusese câți-va ani conducătorul școlii practice dela seminarul pedagogic din Arad. În decursul funcționării sale de doi ani l-a succes să împrietinească pe cebenii cu ideea de a avea doi învățători. Numărul elevilor s'a întreit, așa că lipsa devenise imperativă. Drept-aceea în vara anului 1903 comitetul școlar cu unanimitate a decis sistemizarea definitivă a postului al II-lea și publicarea concursului pentru întregire def. Au competat 3 indivizi calificați.

S'a ales un individ străin, nu din Cebea, dar cel mai bine calificat; dar dorința unor alegători — nu fără interes particular — era ca alesul să funcționeze pe a. 1903/4 ca provisor Ven. Consistor Archidieceșan din defecte de formă a cassat alegerea și a îndrumat sinodul școlar să efectuiască cât mai curînd alegerea a fost aprobată, ear alesul a fost introdus la 30 Dec. 1903.

A și meritat să fie ales și aprobat, deoarece-ce în decursul anului școlar expirat, deși funcționase la o școală, unde găsisse prea modeste începuturi a prestat cu elevii la finea anului examen cu distincție; ear din Sept. a. c., de când funcționează în Cebea, deja a organizat un cor din tinerimea adultă, care lui îi face cinste, ear bisericii îi servește spre înălțare serviciului divin.

Școala sperază dela dînsul și alte începuturi folositoare.

Tot în Cebea s'a efectuit în a. 1903 și alegerea unui preot în locul veteranului Ioan Tisu, care după-ce a servit altarului 52 ani, a repausat prin Sept. a. tr.

Deși interese particulare pretindeau ca alegerea să se mai amâne, totuși comitetul parochial, considerînd interesul general, ca adecă în locul unui preot îmbetrânit și slăbit, să se aleagă în timpul cel mai scurt un preot tînăr și vrednic, capabil de a se interesa de școală și a păzi turma sa și față de „pocăitii”, care s'au încuibat și în Cebea, a decis ca fără amânare să se escrie concurs și întregească parochia vacantă.

În termenul legal au competat trei preoți, toți trei calificați, și cu legături familiare în Cebea. Dar pînă la deschiderea sinodului electoral, ținut la 9 Nov., candidații din locul al II și al III-lea s'au retras și astfel sinodul cu însuflețire vrednică de ori-ce cauză națională a ales paroch în Cebea pe fostul învățător suplent în anii 1891/2, 1902/3 și actualul paroch în Caraciu, pe Iosif Tisu, pedagog și teolog abs. al seminarului din Arad.

V. Consistor a aprobat alegerea și la 28 Dec. 1903 s'a făcut introducerea festivă.

Noul paroch a promis în prezența poporului adunat într'un număr frumos, că va fi un adevărat părinte al parochienilor săi, servindu-le cu devotament, pietate și acurateță, va conlucra în armonie cu colegul său și toți factorii constituționali la promovarea religiosității și moralității, la luminarea tinerimii, ca din ea să devină cetățeni laborioși, iubitori de agrul părintesc, cruțători, îndestuliiți și fericiiți.

Sperăm, că noii muncitori în viața Domnului, parochul și învățătorul, vor satisface promisiunii solemne făcute la alegerea și introducerea lor în serviciul bisericii și școlii.

Luerînd astfel, alegerile îndeplinite conform spiritului Statutului-Organic vor servi spre mărirea bisericii și școlii, spre prosperarea poporului.

Dacă poporul pretutindeni ar considera interesul general, binele comun; dacă s'ar publica nu numai acte, care deroagă bisericii și școlii, preoților și învățătorilor, ci mai cu seamă de cele, care înalță nimbul lor: străinii nu și-ar bate joc de constituțiunea Marelui Andrei; ci le-ar insufla respect vîzînd ei că prin ea înțeleptul regenerator al nostru nu numai, că ni-a asigurat naționalitatea în legile țerei, ci organizându-ne într'o biserică ortodoxă națională, ne-a dat facultatea să ne desvoltăm și perfecționăm treptat și astfel pe baza credinței ortodoxe și culturii naționale să devenim în patria noastră un factor puternic, valoros și respectat.

Toți suntem împreună lucrători ai unui Dumnezeu: deci toate actele noastre constituționale să servească spre mărirea lui Dumnezeu, înflorirea instituțiilor noastre și binele comun!

Dr. P. Oprea.

Lupta în comitate.

Vocă de presă străine despre lupta din Dej.

„Kronstädter Zeitung“ în numărul dela 20 Ianuarie, apreciază în următorul chip lupta Românilor din congregația comitatului Solnoc-Dobâca:

„Din ultima congregație, respective din obstrucția în contra limbii lor, Românii fără îndoială au reputat mari faloase morale. Ținuta deamă alui Dr. Mihali, desigur a influențat în chip deșteptător asupra Românilor, pare deci a lua mari proporții și într'un viitor nu prea depărtat a deveni un factor, asupra căruia nu se va pute trece așa ușor la ordinea zilei, ca și cum a făcut-o congregația din Dej cu Dr. Mihali. „Tribuna“ publică un apel în care face propagandă, ca la viitoarele alegeri, în toate cercurile locuite de Români, să se pună candidați Români. Procurorul din Oradea-mare a intentat „Tribunei“ pentru apelul acesta proces de presă.

Boboteaza în București.

6/19 Ianuarie.

La orele 11 și jum. dimineața, s'a săvârșit sfințirea apelor, la pavilionul de pe cheiul Dâmboviței, de către P. S. Arhiepiscopul Nifon Ploșteanu, vicarul sfintei mitropolii, cu clerul mitropolitan, în prezența M. Sale Regelui, însoțit de Al. Sa Regală Principele Ferdinand și înconjurat de Curtea Regală.

La această ceremonie au asistat: d-nii ministri, d-nii președinți și membrii ai Corpurilor legislative cari au fost în Capitală, Inaltele Curți de casație și de compturi, Curțile și tribunalele, corpul profesoral, dl primar al Capitalei cu consiliul comunal, Camera de comerț, oficerii generali și superiori cari nu au fost sub arme și funcționarii superiori ai Statului.

În momentul când Prea Sfințitul Arhiepiscop, vicar al Sfintei mitropolii, a pus sfânta cruce în apă, tunurile de pe Dealul Spirei au dat obicinuitele salve.

După săvârșirea rugăciunilor, M. Sa Regele, înconjurat de statele-majoare, a primit defilarea trupelor în fața pavilionului ceremoniei.

Tisza despre libertatea întrunirilor.

La o interpelație adresată guvernului în ședința de la 16 Ianuarie a dietei ungare de către deputatul Szederkényi, care s'a jeluț de restringere a libertății alegătorilor și de arestarea unui agent electoral sub pretext de ațitare socialistă, ministrul președinte a răspuns între altele:

În ce privește mișcarea socialistă, nu sunt de părere, ca să ne spăriem de ori-ce mișcare, ce s'ar părea periculoasă. Eu sunt de părere, că mișcările acestea poartă în sine antidotul lor și remediul lor cel mai radical este, a-le lăsa să li-se scurgă valurile.

Sunt însă și excepții. Am văzut, că în părțile acelea ale țării, unde starea culturală a poporului este înapoiată, agitatorii socialiști și adunările socialiste provoacă o adăncă tulburare a ordinii publice.

În conștiința responsabilității mele, în locurile unde casurile concrete se prezintă în forma arătată, nu mă voi lăsa influențat nici prin

un fel de adevăruri generale de a-mi face datoria în interesul siguranței țării și a societății. Tocmai de aceea cu data de astăzi am dat un ordin, în care spun, că de regulă vreau să dau curs liber agitației și adunărilor populare. În ținuturile acelea însă, unde asemenea adunări ar provoca primejdierea siguranței publice și continuarea lor ar avea consecințe îngrijitoare, dau voie autorităților să refuze permiterea întrunirilor. În prima linie, firește, se va pronunța instanța polițienească, ear deacă se va face recurs, afa-cerea poate veni până la mine. Din parte-mi pot asigura on. cameră, că fără motiv nicăiri nu voi pune piedeci întrunirilor, pe de altă parte însă nu voi îngădui nici aceea, ca să se înrădăceze simptomele anarhiei în țeară.

Ceea-ce am spus aici, firește, nu se referă la mișcarea electorală.

DIN TALPOȘ.

La cele publicate de noi, privitor la răsvrătirea din Talpoș, primim următoarele:

Stimate Domnule Redactor!

În Nr. 4 din 1/14 Ianuarie a. c. al prețuitei foi „Tribuna“ în notița cu referința la cauzele răsvrătirii din Talpoș, cineva fără nici un temei mă atacă și pe mine, zicând, că: „între gravamele răsvrătiților figurează și unul, care se referă la birul preoțesc“, că adevă cănd m'am ales de preot în Talpoș m'am folosit de apucătura de cortășire, ca să licitez pe contracandidat, că dacă voi fi ales, nu voi lua bir dela oamenii.

Ca on. public să nu fie dus în rătăcire, vin a reflecta domnului corespondent, că afirmațiunea d-sale nu corespunde adevărului.

Între gravamele răsvrătiților ridicate contra notarului Ioan Selegianu, de birul preoțesc n'a fost nici vorbă.

Adevărat că m'am ales de preot în Talpoș, dar cu deplină cunoștință sufletească pot spune, că nimeni, nici înainte de alegere, nici după alegere, nu am făcut promisiune că voi ierta birul preoțesc. — Mărturisească despre aceasta și notariul nostru Ioan Selăgian, căci în cauza alegerii mele de preot în Talpoș cu el am conferat mai mult. Apoi în contra alegerii mele de preot în Talpoș s'a dat protest, și în cursul investigației efectuită prin Dl protopop al Șiriei Georgiu Popoviciu, s'a dovedit, că n'am făcut nici o promisiune, nici o influențare și nici o corumpere.

Ca on. public și domnul corespondent să se convingă, că nu sunt adevărate, cele ce se zic despre mine, las să urmeze aci unul din motivele aduse în ședința scaunului protopresbiteral gr.-or. român al Șiriei, ținută la 28 Maiu 1892 în meritul aprobării alegerii mele de preot în Talpoș: „Deși contra alegerii au intentat proteste, aceste cu ocaziunea cercetării efectuite în fața locului la 11 și 23 Maiu 1892, s'au constatat de nebasate, căci contra alesului precum însuși protestătorii recunosc, nu s'a potut dovedi nici un moment agravatoriu.“ Și mai departe: „Și de altcum cât timp a stat alesul în comuna Talpoș n'a făcut nici un paș în interesul alegerii sale, ce și protestatorii recunosc.“

Nu este adevărat nici aceea, că cu ajutorul notarului a-și fi adus esecutiă asupra restanțierilor cu birul, ci din contră, notarul mai mult mi-a împedat cauza, cu incasarea birului.

Acum de când s'au ivit socialiștii, nu mă vreau să recunoscă nimic, nu voiesc să deie nimănui nici o cinste și mă miram cu câtă îndrăzneală vorbiau înaintea procurorului și fibirăului.

Preotului nu voiesc să-i deie birul, ba dacă va cuteza, să-l ceară și să-i esecveze, o să-l scoată afară. Notarul și birău, jurații etc. cu plată mai mică. Invățătorului îi vor da 300 fl. dacă îi va plăcea bine, dacă nu se va da afară. — Nu-și iubesc biserică, nu școala.

Aceste toate fără nici o genare și cu o temeritate ne mai pomenită le spun.

Talpoș, 3/16 Ianuarie 1904.

Georgiu Popoviciu,
paroch rom. gr.-or. în Talpoș.

NOVELLI.

București, 17 Ianuarie.

Erī si alaltăeri, iarăși sărbători la Teatrul Național. Joi seara, 12 Ianuarie, Novelli ne a dat pe „Ludovic XI“ de Casimir Delavigne, o dramă de caracter, mai mult descriptivă de cît dramatică, în care marele artist ne-a arătat toate infinitele resurse de care dispune în jocul său, ne-a uimit cu ușurita cu care poate exprima, aproape în același timp, stările sufletești cele mai contradictorii, și ne-a făcut să pricepem adâncurile nepătrunse ale sufletului aceluī rege bigot și neîndurat, ascuns și egoist, în care frica de moarte merge pînă la nebunie, dar e singura care-l mai silește din cînd în cînd să se arate cu fire umană.

E un rol însă care ne arată calitățile lui Novelli ca virtuos, care ne provoacă mai mult o admirațiune intelectuală, la care inima ia puțină parte.

Cu totul din potrivă în matineul de erī, cînd a jucat în folosul Sindicatului ziaristilor, comedia în două acte „Michel Pervin“ de A. Bayard. Ce inimă n'a înduioșat, ce ochi au rămas uscați, ce suflet a rămas nescuduit pînă în adîncul lui și nelățat de-asupra lui însu-si! Michel Pervin e un biet preot de sat, rămas pe drumuri din pricina marelui revoluții și asvirlit în Paris, unde se acinează pe lingă o nepoată și un nepot care — din pricina lipsei de lucru — sunt siliți să-și amăneteze lucrurile spre a se hrăni.

Bătrînul simte aceasta chiar la masă, și-i trece pofta de mîncare. Hotărît să găsească ceva, se hotărăște să scrie prietenului său de copilărie, Foucher, care tocmai atunci ajunsese ministru, să-i dea o funcție. Dar tocmai cînd își compune scrisoarea, sosește Foucher însu-si.

Bunul bătrîn nu-l mai cunoaște, dar mulțumit că necunoscutul se interesează de acel iubit camarad, începe să povestească scene din copilăria lor, Foucher vrea să-i ajute amintirile și se dă însuși pe față.

Ah! eterna, adîncă, neprețuită stringere în brațe a prietenului cînd își află prietenul! E furat cu desăvîrșire bătrînul de acest sentiment de prietenie, și numai cu greu începe să-și reamintească de nevoile lui și de ajutor ce poate cere de la prietenul său. Și cît de adorabil se încercă în povestirea nenorocirilor lui trecute pînă să ajungă să-și spună păsul. Dar imensa lui bucurie cînd, după multe ezitări, vede că într'adevăr Dessonnais, șeful de divizie, către care fusese recomandat de Foucher, l'a numit într'o slujbă, cu 20 de franci pe zi! Nemărginita bucurie cînd vrea să arate nepoților săi prima piesă, și nemărginita teamă că a pierdut-o, pe cînd o caută cu o comică îndărătnicie prin toate colțulețele hainelor. Ce bucurie că o găsește și-și invită nepoții la unul din restaurantele renumite ale Parisului.

Căci așa îi zisese Dessonnais: să umble prin grădini, pe uliți, pe piețe și să dejuneze la „quadrant bleu“ și din lună în lună să se ducă la el să-i vorbească 10 minute. Era pus spion, fără să știe Se minunează și el că i se cere atît de puțin lucru, dar în bunătatea și inocența lui infinită el face tot după poruncă, și mîncă la „quadrant bleu“, și dacă i-ar fi zis să se culce acolo, acolo s'ar fi culcat. Și ast-fel trec zile fericite, și vin și cele 10 minute de conversație cu Dessonnais. Din tot ce spune, Dessonnais aci deduce că bietul Michel este cu adevărat vulpe bătrînă, aci că este un imbecil. Și se minunează cu drept cuvînt bătrînul că aci i se spune că a salvat Franța, aci că a pierdut-o! Era vorba să se știe numele unor conjurați în contra primului Consul — și iată numele lor se află scrise tocmai pe dosul unei hîrtii pe care un conjurat o lăsase în casa nepotului său și pe care Dessonnais pusese din întimplare bonul de plată al viitorului spion. Bătrînul devine în ochii lui Dessonnais un genial spion, dar mai cu seamă un ipocrit fără pereche, cînd îi vede că plînge pe cei arestați din pricina lui și că se consolează auzind că pot fi grațiați dacă se pocăiesc! Dar iată-l singur cu arestații. Ce rătăciți! El îi va îndrepta.

Minunata predică mută (nu zice nici un cuvînt și înțelege tot conținutul predicii!) și mai minunantul efect al bunătății sufletului lui inocent asupra arestaților, care plîng înduioșat de vorbele lui și promit să se facă oameni de treabă. Cum îi îmbrățișează și-i sărută ca pe

copiii lui fiind le dă drumul și cit de fericit este că i-a convertit. Dar iată Foucher și Desonnais că află imbecilitatea bătrînului. E tocmai momentul cînd conjurații trebuiau să atenteze la viața primului consul.

Primul consul ese din palat: toți așteaptă cu groază atentatul la viața lui. Nimic nu se întimplă. Ceî doi arestați, mișcați și îndreptați, opriseră execuția și acum printr'o scrisoare mulțumesc bătrînului că i-a adus pe calea binelui.

Dar tocmai din acea scrisoare el află că n'a fost de cit un spion! Ce groznică explozie de desnađejde îl apucă la acest gînd! Ca un copac desrădăcinat de furtună cade ce scaun! O iubitul, iubitul bătrîn care ne stoarce lacrimi de dumnezească bunătate cu sinceritatea durerii lui! Nu mai vrea să știe de nimic, pe bunul său prieten nu mai vrea să-l vadă... De-abia încetul cu încetul, cînd pricepe că n'a fost rea intențiune din partea nimănuî, bătrînul nostru se liniștește și iartă. De-acum încolo își va duce bătrîneșele iarăși lingă bisericuța lui, pe care Foucher a putut în sfîrșit să i-o obțină și să i-o ofere!...

Melodramă proastă — și totuși dumnezeiască! Dumnezească căci a trecut prin inima de aur curat, prin inima omului om a lui Novelli...

A fost bine venit acest moment pentru d. Ventura să-l țină o scurtă cuvîntare de admirație din partea Sindicatului ziaristilor și să-l înmîneze o coroană de argint în mijlocul infinitelor ovațiuni ale publicului în frunte cu M. S. Regina! Rari și mari și adevărate și nestemate sărbători!

DIN DIETA.

— *Sedința dela 21 Ianuarie.* —

Cel dintăiu a vorbit kossuthistul Uray, care mai mult a făcut glumă decăt a vorbit serios. Intre altele a învinuit pe Tisza că ține cu — Nemții din Austria.

Tisza a respuns vorbirii dela 20 c. alui Rakovsky, căutând să apere dualismul și declarând că în totdeauna va apăra drepturile statului ungar. A osândit apoi cu asprime pe deputații cari vorbind într'una de un an întreg, împedecă lucrările Dietei, așa că nici până azi nu s'au putut vota dările și recruții, ceea-ce face o mare încurcatură în vieța statului.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 9/22 Ianuarie 1904.

— **M. Sa Impăratul și Rege** va veni la 1 Februarie la Budapesta, unde va sta mai multe săptămîni. Se vor da, cu acest prilej, mai multe prânzuri la Curte.

— **Mesalliance împedecat.** În cercurile Curții e mare mulțumirea, că s'a putut împedeca un scandal: arhiducele *Carol Ferdinand* a renunțat a lua în căsătorie pe aleasa inimii sale. Arhiducele va călători la Riviera, să uite dragostea și cu vremea, poate va succede, să-l fericască cu vre-o arhiducesă lungă, cu fața palidă și veșejită. Și cu asta se va mântui secularul prejudiciu.

Se depeșează din Viena, că marele consiliu familiar, presidat de arhiducesa *Maria Teresia*, a isbutit să înduplece pe tînărul arhiduce a-și schimba hotărîrea ce luase: d'a lua în căsătorie, pe fata de rînd *Berta Zuber*. Arhiducele înainte cu două zile a fost în Viena; Luni dupăamez a comunicat cu fratele său arhiducele *Otto* planul, că e hotărît a se căsători cu aleasa inimii sale. Dupăamez a plecat din Viena, lăsând în urmă-i scrisoare, că nimenea să nu-i pună stavile în executarea planului, căci asta ar avea fatale urmări.

Pe Maiestatea Sa n'au cutezat a-l avisa despre desvoltarea lucrurilor și d'aceea consiliul familiar s'a întrunit la arhiducesa *Maria Teresia*. Aci s'a hotărît a mai face încercări de reîntoarcere. Arhiducele *Otto* a fost mijlocitorul, care în fine

cu grave motive și cu rugăminte frățești, l-a făcut pe frate-său să se hotărească a abziece de dragostea sa.

După-ce însă, le este totuși frică să nu se recidiveze, arhiducele *Otto* a fost însărcinat, să-l supravegheze și să-l însotească la Riviera. Dupăaceasta firește vor urma desmințirile oficioase despre dragostea arhiducelui *Carol Ferdinand*.

— **Sărbările în Oradea-Mare.** În vicariatul părintelui *Mangra*, sărbătorile Anului-Nou s'au serbat cu pompă cuvenită. În ziua de Anul-Nou a servit însuși părintele vicar asistat de protopopul *Păcală* și preotul *G. Pap*. Părintele vicar a ținut și o predică frumoasă, care a făcut cea mai adîncă impresie asupra tuturor credincioșilor. Cu prilejul anului-nou, părintele vicar și-a serbat și ziua onomastică, primind din toate părțile cele mai osebite semne de iubire și considerațiune. Cu o zi înainte Pa felicitat în persoană episcopul gr.-cat. *D. Dem. Radu*, apoi numeroși canonici rom. cath., între alții și contele *Zichy*, care l-a predat în același timp și felicitările episcopului său, *Szmrecsányi*. În ziua de Anul-Nou, afară de fruntașii români și tinerime, a mai fost felicitat de notabilitățile orașului: generalul *Steinsberg*, coloneliul baron *Karg* și *Békésy*, comitele-suprem *Dr. Beöthy*, vice-comitele *Dr. Miskolczy*, primarul orașului *Rimler*, căpitanul orașului *Gerő*, inspectorul suprem *Sipos Orbán*, *Örley Kálmán* și mulți alții. Iubitul vicar a primit numeroase depeșe de felicitare din toate părțile locuite de români. — Ziua de *Bobotează* deosemena a fost serbată cu mari solemnități. A servit și de astă-dată părintele-vicar asistat de protopopul *Păcală*, preotul castrens *Ioan Pap* și preoții *Paul Bodea* și *George Pop*. Un batalion întreg, compus exclusiv din ficioși români, sub comanda maiorului *Burian* a făcut onorurile, dând trei salve. Cordonul în jurul baldahinului și preoților a fost format de un pluton de artilerie, compus d'asemenea exclusiv din ficioși români. Muzica militară la pomenirea *M. Sale* a cântat imnul casei imperiale. — A doua-zi ziua sfântului *Ioan Botezătorul*, d-niul *Dr. Cor. Pop*, dir de bancă, *Dr. Ioan Buna*, avocat; *Ioan Pop*, preot castrens, și *Ioan Pap*, deputat dietal, din incidentul onomasticeî lor, au fost felicități de numeroși prietini și cunoscuți.

— **Deputatul naționalist sas Lutz Korodi**, care a fost condamnat la un an temniță de stat pentru agitație contra statului maghiar, s'a mutat eu toată familia sa la Berlin. N'a renunțat însă până acum la mandatul de deputat, dar salariul nu i-l'au mai trimis. Acum o foale maghiară din Budapesta anunță, că *Korodi* a ajuns profesor ajutor la un gimnasiu din Berlin.

Un Român slab trebuie că este *Hátosz Florian* — așa se subscrie într'o declarație din *»Dés és Vidéke«* — din Dej. Altfel nu ne putem da seama, cum îndrăznește să scrie împotriva d-lui *Dr. Teodor Mihali*, pentru-că acesta cu atîta demnitate a ținut să apere în congregație dreptul limbii româneștii. Il ceartă rău pe dl *Mihali* pentru-că așa a zis: *Românii l'au imputernicit să apere dreptul lor! Dl Hátosz — vezi Doamne — nu știe nimic de această imputernicire, ceea-ce e lesne de crezut cînd aflăm, că d-sa este »proprietar de institut de zălogire«* . . .

Rău trebuie că stau în Dej patrioții cînd până și pe un asemenea Român (?) îl pun să scrie în contra d-lui *Dr. Mihali*.

— **Moartea unui oficer.** Din Bistrița se scriu următoarele amănunte cu privire la moartea tragică a locotenentului *Siegbert Kindl* dela reg. 82 d'acolo. Oficerul era cu soldații la tragerea la țintă. Arma unui soldat nefuncționând bine, oficerul a luat-o să vadă ce e pricina. Află că acul de tragere prea strălucește. Voi să-l mai înegrească puțin cu scrum dela un chibrit. Deși tocmai atunci spusese soldaților să închidă arma cînd se uită în țevă, el n'a făcut aceasta și așa pușca s'a slobozit, glonțul i-a intrat drept prin ochiu și i-a zdrobit capul, lăsându-l mort. Toți îl jelesc pe bravul oficer,

dar' mai ales bătrîna sa mamă și mireasa sa, d-șoara *Olga Schiffbäumer*, sunt nemîngăiate. În mormîntarea s'a făcut cu mare paradă.

— **Drama familiară a sefului de gară din Brad.** Înainte cu câți-va ani a fost transferat la Brad, în calitate de șef de gară, *Balassa János*, care luase în căsătorie înainte cu vre-o zece ani pe o fată foarte frumoasă din o familie cultă din Arad. Viața lor familiară la început a fost foarte fericită și numai atunci s'a amestecat puțină conturbare în fericirea lor, cînd bărbatul fusese transterat la Brad. Nevasta însă la aparență a uitat și nemulțumirea asta și numai o condițiune și-a pus, să și poată cerceta des părinții la Arad. *Balassa* i-a făcut concesiia asta, deși femeia îl înșela deja și sub pretextul cercetării părinților, venia la Arad pentru întâlniri tainice.

Visitele la Arad, deveniseră și mai dese cînd își dase fetița în Arad la școală. Timp de vre-o jumătate an, a ținut asta tot așa cînd de'odată călătoriile la Arad se întrerupperă. În restaurantul stațiunei din Brad venise un chelner fercheș, cu care dama legase iute cunoștințe. După câte-va întâlniri, prietinia devenisă de tot intimă, și înflori câte-va luni neconturbat. Câte-va săptămîni însă înainte de Crăciun, bărbatul a început a bănuî. Nevasta într'astea se silea în tot chipul a-l liniști pe bărbat, nu-i mai putea însă șterge bănuiala. Certurile deveniseră zilnice, așa că chelnerul a trebuit să părăsească restaurantul. A venit la Arad, trăind aici privatier, căci femeia coresponda zilnic cu dînsul și-l ținea și cu bani.

Așa a durat asta două săptămîni. D-na *Balassa* nu era însă de loc mulțumită cu noua situație. A venit la Arad și după o noapte petrecută zgomotos cu chelnerul, au luat hotărîrea să fugă împreună. Femeia s'a reîntors încă în ziua aceea la Brad, a prânzit liniștit cu bărbatul și mințind că fetița-i rău bolnavă și trebuie s'o îngrijească, cu trenul de seara ear s'a reîntors la Arad.

Asta s'a ntîmplat la începutul lui Ianuar. Scara d-na *Balassa* a petrecut-o la părinții ei, mereu își săruta și îmbrățișa fetița și a început a plînge. Părinții credeau că vre-o ceartă familiară îi causează melancolia și o mîngăiau. Ea îi liniștea.

— Nu vă eșofați, toate vor fi bine.

A doua zi dimineața, cuibul era deșertat, atât doamna *Balassa* cât și fetița au dispărut din casa părintească. Dar au dispărut și din Arad, cu chelnerul la-olaltă.

Balassa János, bărbatul, într'astea își aștepta, zi cu zi nevasta. A trecut însă zile, săptămîni, și nici o veste. În sfîrșit urîndu-i-se a mai aștepta, a venit le Arad, unde socrii i-au descoperit realitatea. Șeful de stație, resemnîndu-se în fața lucrurilor cari nu se mai puteau schimb a făcut arătare criminală în contra soției sale, acuzîndu-o pentru necredință și furare de copil.

Bietul șef însă, nu va ajunge nimic cu procesul, pentru-că necredința nu este crimă ce se urmărește din oficiu, ear cu privire la copilă, mama ei însăși n'o poate fura.

Dar mai mai mult va ajunge cu procesul de divorțce i-a intentat.

— **Moartea lui Mannlicher.** După cum se scrie din Viena, cavalerul *Mannlicher*, cel-ce a născocit pușca cu repetiție ce se folosește în armata austriacă, a încetat din viață, în vîrstă de 56 ani. El fusese născut în Mainz și chiar pe cînd a servit ca inginer la căile ferate austriace, a inventat pușca numită după numele său, ceea-ce i-a adus nu numai bogăție mare, dar' la 1899 M. Sa l'a numit și membru în Camera Seniorilor. Il jelește nevasta și două fiice.

† **Dr. Ioan Petran.** Colegiul profesoral dela institutul teologic-pedagogic ortodox român din Arad, cu inimă frîntă de durere aduce la cunoștință încetarea din viață: neuitatului coleg profesor *Dr. Ioan Petran*, întemplată la 4|17 l. c., în al 40-lea an al etății și în al 14-lea al carierei sale profesionale. Rămășițele pămîntești s'au mutat la cele eterne *Mercuri* în 7|20 Ianuarie la orele 9 a. m.

PARTEA LITERARA.

POST FESTA...

Maî ieri mi-a spus'o verde'n fața
Că mă iubește, mult, cu foc,
Dar eu, ca sloful cel de ghiață,
Stam, mută, fără de noroc...

Și azi mi-am pus în gând anume
Să-l strâng în brațe și să mor.
Dar n'a venit... pieri în lume
Pribeag, sărman. ucis de dor.

CREDO...

De ce să cerc ca de-a mēruutul
Natură, cer și câte sunt?
Eu cred smerit în Domnul Sfântul
Și umblu'n pace pe pământ.

Măsura zilei viitoare
Cu réu, cu bine, — cine-o ști?
Azi unul naște, mâne moare,
Și'n locu-i altul va'nflori.

De ce să-mi tulbur cugetarea
Că cine'n lume m'a creat?...
Maî puiți vieața'n joc cu marea
Când peatra scump'o ai aflat??

Al. Munteanu al lui Vasiliu.

Felurimî.

Câștiguri de autor. E cunoscut că scriitorii englezi scot după cărțile lor mari sume de bani. Iată însă, după un statistician din Anvers care a publicat zilele acestea o lucrare interesantă, iată că și scriitorii germani nu sunt mai puțin favorizați.

Astfel, Freytag a încasat, pentru romanul său „Strămoșii“ suma de 470.000 mărci, Ebers pentru romanele sale asupra vechiului Egipt a primit mai mult de un milion de mărci.

Hauptmann este posesorul mai multor castele câștigate cu produsul operilor sale. Și drama „Onoarea“ a adus lui Sudermann așa mari drepturi de autor că a putut să-și cumpere un domeniu minunat, demn de un om născut prinț.

N'a fost însă totdeauna așa în Germania. Klopstock, pentru vestita-i poemă Mesia, a fost plătit cu sume derizorii, cu atâta numai cu cât a putut să-și cumpere un rînd de haine și o pălărie. Bürger, Lessing cunoscuseră mizeria. Kant primi 15 franci pentru 23 pagini imprimate din marea lui operă Rațiunea pură. Și Enric Heine vîndu editorului Campe opera lui — la care muicise unsprezece ani — pentru suma de 20 mii franci.

PETRECERÎ.

— „Reuniunea Femeilor române gr. or. din Făgăraș și jur“ are onoarea a invita la serata dansantă, ce o aranjează în 2 Februarie n. 1904. în sala hotelului „Laurisch.“ Venitul curat este în favorul fondului Reuniunii. Comitetul. Seratei îi premerge următoarele tablouri-vîi: 1. O. șezătoare. 2. Anotimpurile. 3. Laur și floarea-reginei.

Economie.

Bursa de mărfuri și efecte Budapesta.

Mărfuri:

Cursul din 21 Ianuarie 1904

per 50 chile	
1904 grâu de Aprilie	7.88—7.89
„ sēcară	6.63—6.64
„ ovēs	5.50—5.51
„ porumb de Maiu	5.29—5.30
„ grâu nou de toamnă	7.68—7.69

Cursul pieței din Timișoara

— 21 Ianuarie —

Grâu: 75 chigr. prețul per mm.	6.90—7.—
„ 76 „ „ „ „	7.—7.10
„ 77 „ „ „ „	7.10—7.15
Sēcara — — — — —	5.75—5.80
Orz — — — — —	5.10—5.20
Ovēs — — — — —	4.70—4.75
Ovēs ciuruit — — — — —	4.90—4.95
Porumb nou — — — — —	4.55—4.60

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Mare economie de bani. — Magazin cu totul nou.

Telefon Nr. 536.

Rēcomand cārbune cu flacără bună, care arde cenușă, 100 chigr. I. cārbunî (negri) de Kōrōsvölgy 2 cor. 6. fil. 100 chigr. II. cārbunî (brunî) de Kōrōsvölgy 2 cor. 4 fil. 100 chigr. I. cārbunî mārūnți de Kōrōsvölgy, pentru fabrici eventual pentru amestec pentru faurî 2 cor. 20 fil.

La 1000 chigr cu 20 fil. mai ieftin. La cumpārări cu vagonul prețuri speciale 100 chigr cārbune de stejar transportat în saci 4 Cor. 20 fil.

200 chigr. cārbune de stejar, în pachete, comersanților 5 Cor. 80 fil.

100 chigr. lemne de stejar, firezate, eventual tăiate transportate la casă 1 Cor. 80 fil. Transportat la locuința 50 chigr. în saci. Pentru transportare cer jumătate de zi. Magazinul de cārbunî Kōrōsvölgyi.

Nrul telefonului 535.

Strada Halász Nr. 28

Nr. 104

4—25

Imprumuturi de bani

mijlocește pe seama

comersanților de sine stătători, meseriașilor

mai departe

funcționarilor și învețătorilor rurali.

Agentul Gāspār Soma în Arad Bocskai tér 3. În scrisori să se pună și marcă pentru răspuns

La librăria Petru Simtion în Arad se află de vînzare următoarele cărți literare:

G. Coșbuc, Balade și Idile	Cor. 3.—
„ Firo de tort	2.20
„ Ziarul unui Pierde-Vară	2.—
„ Rēsb. pentru neatrănare leg.	1.—
„ Povestea unei coroane de oțel leg.	1.—
„ Sacontala trad. liberă după Calidasa	5.—
„ Versuri și proză	—56
„ Sionkewits, Quo vadis v. I. și II.	4.—
T. Dostoiewski, Crimă și pedeapsă (Raskolnikoff) vol. I—II.	6.—
I. Adam, Sybaris (roman)	3.—
„ Flori de câmp nuvele (prețul redus)	1.50
„ Pe lângă vatră pîde și glume țărănești (preț redus)	1.50
I. Russu La Roma	2.—
S. Secala, Povestiri și schițe	1.—
II. Chendi, Preludii	2.50
I. Popescu, Petru Cazacu și alte nuvele. „Stropi de rouă“ de Elena din Ardeal „Sēmănătorul“, revistă literară sēptēm. „Luceafărul“, revistă literară. „Moda nouă“, revistă sēptēm. prețul. Căalendarul Block de pārete cu ambele date n. și v.	1.—
Căalendarul „Pop. Român“, (Budapesta). Căalendarul „Poporul“, (Sibiu). Căalendarul „Bunul Econom“, prețul	—40
„ „Tēraului“ prețul	—40
„ „Sîntei Trăimi“ prețul	—50
„ „Minervei“ prețul	1.25
„ Căalendarul practic“ prețul	—50
Căalendarul „Plugarului“	—44

La comanda se adauge 10 fileri pentru porto. La reviste 4 fileri. 4—50

Editor și redactor responsabil: Ioan Russu-Ștrianu.

— **Intēplare misterioasă.** În vērtejul vieții de toate zilele, se intēplă de multe-ori cazuri, cari în romane n'ar afla crezēmēt. Mai multă parte însă totuși poliția din Londra are din misticismul acesta. În orașul ceței și a bigotismului religios, casurile acestea sunt de toate zilele. Vine acum vestea unei intāmplări, care a făcut sensație extraordinară și în Londra.

Sēptēmāna trecută, în palatul Scotland Yard, centrul poliției s'a prezentat un domn în haine elegante. Pe fața îi era imprimată groaza, se vedea că a pățit ceva.

— Grăbiți cu mine! zise abea rēsulfând — oribil lucru mi-s'a intēplat. . . Uită.

Și își ridicase mână stāngă plină de sänge, dela care lipseau două degete.

— Uită! . . . mi le-a mușcat!

— Le-a mușcat! Cine?

— A . . . a stafia.

Funcționarii se uitau unul cătră altul și unul voia s'alerge după medic. Dar domnul elegant îl oprise.

— Să nu credeți, că sunt un nebun. Am aflat o stafie veritabilă, nefalsificată la locuința mea. Grăbiți cu mine, am închis-o în odaie, o putem prinde.

Două detectivi s'au pus în trāsură și s'au dus cu domnul acesta curios, care nu voia nici s'auză de medic ca să-i lege rana. Avea mai mare zor să prinză stafia. Incurind au și sosit la locuința suspectă. Indată la intrare i-a isbit un miros curios. Odaia întâiu era goală, în a doua însă s'afila deja cineva: un om mort. Un cuțit ascuțit îi era implētat în inimă, așa era întins pe parchet. Detectivii priveau îngrozii; în momentul acesta gentlemanul cu degetele mușcate strigă triumfător:

— Așa-dar totuși am nimerit bine, a murit! Bravo!

Expansiunea aceasta de bucurie începuse însă a le fi suspectă detectivilor. Eu cam confus a declarat, că pe omul acesta l-a ținut dinsul de stafie. Din povestirea sa se învedera că o crāncenă luptă a trebuit să se petreacă între dinsul și cel omorit. În lupta asta omoritul i-a mușcat cu dinții cele două degete.

— Dar cine e omul ăsta? — îl întrebă detectivii.

— N'am nici ideie. Eu am stat aci la masă și lucram, când dintr'odată m-a bătut pe spate... Firește l-am străpuns.

Gentlemanul cu degetele mușcate este cunoscutul dentist Charles Chombot, care s'a ocupat cu spiritismul, acesta i-a clătinat mîntea și într'un moment de nebunie a comis crima, omorînd pe omul acesta, care venise la dinsul ca pacient.

— **Durere de stomac, Sgārciuri de stomac, catar greu de stomac,** la boale de stomac învechite și împotriva lipsei de apetit, mijloc sigur. **Purgativ sigur, inerția cronică a intēstinului gros, la lipsa de scaun, purgativ fără dureri,** este thea întăritoare de stomac „Centauria“ a farmacistului Kossuth.

Cutia de probă 1 cor. 20 fil.

Cutia mare . . . 2 cor. — —

— **In contra tusei, catarului (troahnă) răguș-lei, flegmei și iritațiunii gātului** este de un efect eminent, **pastilele de pept »Senega.»** Prețul 1 cor. Se pot căpeta în farmacia la „Maria Fecioară“ a farmacistului Kossuth Pál, Arad, piața Boros-Béni Nr. 115.

— **Produsele societății căltunarilor** din Arad, se bucură deja de bun renume. Drept aceea recomandăm tuturor ca ghețe să-și cumpere numai dela numita societate pentru că acolo se pregătesc cele mai bune, mai frumoase și elegante ghețe, din material neescepționabil. Și facem mai ales atent pe fiecare, că ghețele gătite în atelierul societății căltunarilor din Arad să nu le asemene cu ghețele ieșite din fabricele din Viena, cari numai pentru ochi sunt bune.

Marele magazin al societății căltunarilor din Arad este pe piața Andrassy nr. (lângă apoteca Hajos). În vitrina magazinului se poate vedea deosebirea între ghețele societății și celea ieșite din fabricele străinătății. Numărul telefonului 474.

Ioan Moruț

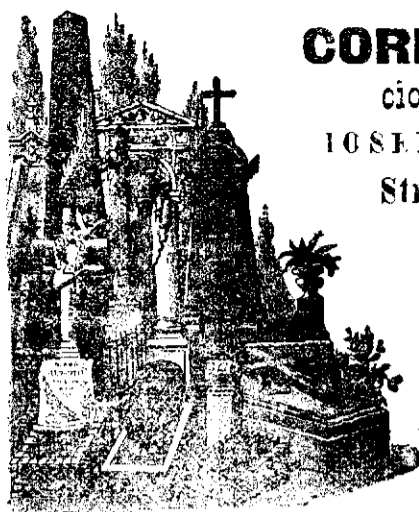
Deposit de coloniale din Italia și Triest

Tot felul de pome din patrie și sudice, specialitate în zaharicale și în lămâii, portocale și maroane cari sosesc zilnic proaspete.

Maroane de Tirol, vânzare în mare și mic de maroane de Neapole și Roma.

ARAD, Piata Boros-Béni Nr. 9.

(Lângă edificiul reuniunii economice).



CORNEL TUNNER

cioplitor în piatră.

IOSEFINUL-TIMIȘORIL.

Str. Hunyady Nr. 4.

Recomandă cruci, lespezi de marmoră ș. a., pregătitoare în propriul său atelier, în chipul cel mai frumos și mai durabil și pe lângă prețurile cele mai ieftine. 73 8-3

Nr. telefonului 609.

În atenția publicului ziditor!

Am onoare a aduce la cunoștința M. On. public, că în strada **Kapa Nr. 12**, (casa proprie) am deschis

O cancelarie de zidire

Întreprind zidiri de case noue, restaurarea și schimbarea de case vechi, cu un cuvânt ori-ce solu de lucrare ce se ține de ramul ăsta, pe lângă prețuri eftine și garanție absolută.

Cu stimă:

Tenczinger Károly,
măstru de zidar diplomat.

89 8-8

**Zidește fântâni
adâncește fântâni**

Licsmann József

măstru pentru fântâni

ARAD, Strada Vesselényi Nr. 36.

Specialitate

98 8-3

și în stânci de peatra.

Daca ai lipsa de ghetete

nu cumpăra mai mult fabricate din Viena ori străinătate, pentru-că pe bani scumpi capeți marfă ieftină, că

Comanda la industriaș din patrie.

Dovedește aceasta mai eclatant vitrina

Societății

Calțunarilor

din Arad,

de pe Piața Andrássy Nr. 22.

unde se poate vedea deosebire întreg produsul din Viena și produsul muncii cinstitute.

Nr. telefonului 474.

94 3-3